

İlk long play ve ilk stereo kaydı ile...

Ses tarihinde bir mühür: Grafson

Mihran Gürciyan Türk müzik tarihinin 44 yılına tanıklık etti. 1943 yılında Sahibinin Sesi'nde başladığı plakçılığını, 'ilk'lere imza atarak sürdürdü. Zeki Müren'e ilk plağı o doldurttu, Grafson etiketiyle ilk LP'yi üretti, ilk stereo ses kaydını yaptı.

İSKENDER ÖZSOY

Yukarıdaki fotoğrafta Mihran Gürciyan (solda), Mualla Mukadder, eşi Burhan Atakan (ayakata) ve darbukacı Necdet Gezen'le.

Türk müzik ve plak dünyasının son 44 yılına emeği ve üretimiyle hizmet veren Mihran Gürciyan, plak dünyasının sayfalarını Popüler Tarih'e açtı. 1919 yılında İstanbul'da do-

ğan Mihran Gürciyan, kendisini Grafson'u kurmaya götüren yolculuğuna 1943 yılında Sahibinin Sesi firmasının Beyoğlu'ndaki dükkanında toptan satış şefi olarak başlamış. Gürciyan, o yıllarda Sahibinin Sesi'nin üreticisi olan ve şirkete şarkıcı, müzis-

yen ve beste bulan, onların plak doldurmalarını sağlayan kanuni Artaki Candan'ın ölümünden sonra üreticiliğe getirilmiş. Bu görevini 1950-1955 yılları arasında sürdüren Mihran Bey, kendi plak fabrikasını kurmak amacıyla Sahibi'nin Sesi'nden

ayrılmış.

Gürçiyen, o yıllarda uzun uğraşlardan sonra ilk plak şirketi Müren Rekord'u kurmuş ve Zeki Müren'i şirketine transfer etmiş. Müren, Gürçiyen için banda on plaklık şarkı okumuş.

ÇEKOSLOVAKYA MACERASI

Mihran Bey, plaklar kaydedilip piyasaya verilinceye kadar geçen süreyi şöyle anlattı:

"Şirketi kurdum ama o zamanki şartlarda Türkiye'de plak yapmam mümkün değil. Zeki Müren'in okuduğu şarkıları Çekoslovakya'da plak yapacağım. Şarkıların okunduğu bandı dışarı çıkarırken, Demirperde ülkelerinde Türkiye aleyhinde propaganda yapılıyor sanılmasın diye Emniyet Müdürlüğü'ne götürdüm. Onlar, 'Bu bizim işimiz

değil' diyerek bandı İstanbul Radyosu'na havale ettiler.

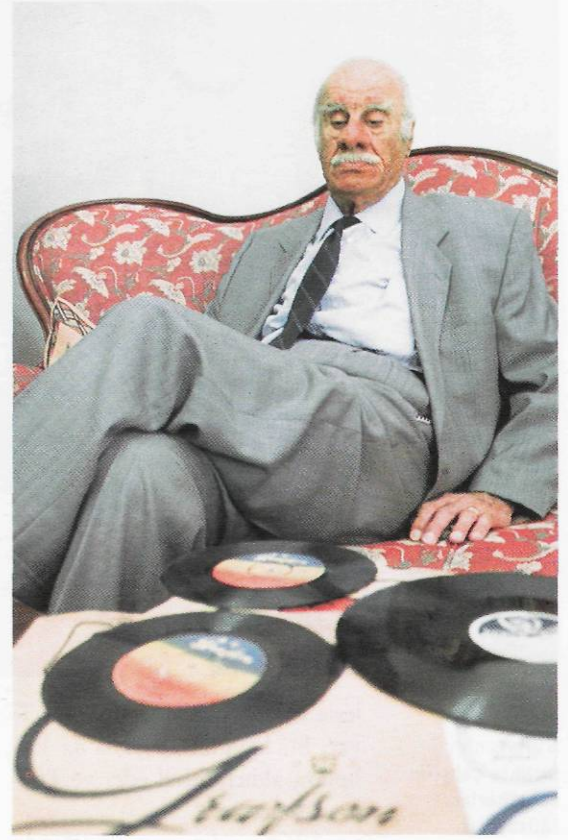
MESUT CEMİL, ZEKİ MÜREN'E KARŞI

Bantlar radyoda incelendi, Mesut Cemil imzasıyla 'Bu eserler bizi yurt dışında temsil edemez' kararı çıktı. Ama yılmadım. Bu sefer İstanbul Belediye Konservatuarı'na başvurudum. Konservatuvardan Refik Fersan ve Refi Cevad Ulunay başta olmak üzere, birçok yetkilinin imzalarını taşıyan olumlu raporu alınca bandı Çekoslovakya'ya götürdüm. Viyana'da kalıplar alındıktan sonra Prag'daki Artia firması 100 bin plak bastı. Müren Rekord etiketli bu plakları o yıllarda kurduğum Zühal Radyo ve Elektrikevi vasıtasıyla Türkiye'ye ithal ettim."

GRAFSON KURULUYOR

Mihran Gürçiyen, Müren Rekord'la ilk önemli çıkışını yaptıktan sonra Müren Rekord'un adını Elektrofon olarak değiştirir, 1956 yılında da, Sahibinin Sesi, Columbia ve Odeon'dan sonra en büyük Türk sermayeli tek plak şirketi olan Grafson'u kurar.

Güç koşullarda plak yapmaya başlayan Gürçiyen, 1960 yılında Agop Ürgüplüoğlu ile ortak olur ve plakları Viyana'dan getirdiği pres ile basmaya başlar. O yıllarda da plakların kalıpla-

FOTOGRAF: YURAL YAZICIOĞLU

rı yine yurtdışında alınmaktadır. Ancak plakların ithal hammaddesi çok kötüdür ve istenilen kalitede kayıt, bir türlü elde edilememektedir. Bu aksaklıklara bir de Yeşilköy'deki Gramofon Limited plak fabrikasının kayıt için stüdyo vermemesi eklenince, Mihran Gürçiyen istediği ses kalitesine ulaşamaz.

Stüdyo olmadığı için evlerde veya Kazablanka gazinosunun sahnesinde, TK 20 modeli teyp-

1919 yılında İstanbul'da doğan Mihran Gürçiyen, Türk plak dünyasının son 44 yılına tanıklık etti. 50'li yılların ünlü Türk Müziği sanatçısı Perihan Altındağ Sözeri (solda).

Zeki Müren'i Türkiye'ye tanıttı

Mihran Gürçiyen, Sahibi'nin Sesi'nde çalışırken, henüz radyoda okumaya başlamadan önce Zeki Müren'e plak doldurtan ve onun kitlelere malolmasını sağlayan kişi olarak da tanınıyor. Gürçiyen, Müren'i tanışmasını ve ilk plağını doldurduğunu şöyle anlattı: "Ahmet Üstün, Ankara Radyosu'nda okumaya başlamıştı ve fırtına gibi esiyordu... Klarnetçi Şükrü Tunar'a, 'Ahmet'i Sahibinin Sesi'ne alalım' dedim. Şükrü bunun üzerine, 'Sana başkasını bulacağım. Ahmet, Odeon'la anlaşmış' cevabını verdi. Aradan epey zaman geçti. Bir gün, Yeşilköy'deki fabrikada stüdyoya girmeye hazırlanıyorum. Perihan Altındağ Sözeri, Hamiyet Yüceses ve Sabite Tur Gülerman plağa okuyacak. Şükrü Tunar yolunu çevirdi, bir genci takdim etti: 'İşte sana bahsettiğim çocuk.' Tunar'ın tanıştırdığı genç, Zeki Müren'di. Hemen stüdyoya girdik. Kemani Hakkı Derman başta olmak üzere, kıymetli saz ustalarının eşliğinde Zeki Müren, sözlerini Halide Pişkin'in yazdığı ve Şükrü Tunar'ın Uşşak makamında bestelediği Bir Muhabbet Kuşu'nu, ellerini arkasına atıp üfler gibi plağa okudu. Artık Zeki Müren, Sahibinin Sesi firmasının artisti olmuştu. Zeki Müren'e plağını daha sonra bademcik ameliyatı olduğu hastanede telefonla dinlettim, çok beğendi."

Mihran Gürciyan'ın birlikte çalıştığı sanatkarlar, Müzeyyen Senar ve (soldan sağa) Şerif İçli, Hakkı Derman, Şükrü Tunar, Sevim Tanürek ve Selahattin Pınar; 1960 yılının Ocak ayında Kazablanka gazinosunda. (Nalân Seçkin Arşivi)

lerle kayıt yapan Mihran Gürciyan bu kayıtları Viyana'da kalıplara aldırıp ithal eder ve Türkiye'de basar.

1964 yılına gelindiğinde Mihran Bey, Grafson'a kalıp tesisatı kurar. Ardından, önce Beyazıt'ta, Tiyatro Caddesi'ndeki Aydın Saray'da, sonra da Beyoğlu'ndaki Suriye Pasajı'nda ilk stüdyolarını açar. Yine bu yıllarda hammadde tesisini de işletmeye sokan Mihran Gürciyan Küçükköy'deki Grafson plak

fabrikasını dört başı mamur bir fabrika haline getirir.

TAŞPLAK DEVRİ BİTİYOR

Mihran Bey, artık Sahibi'nin Sesi, Columbia ve Odeon'un karşısında, Türk sermayesi ve emeği ile yerini almıştır ve bünyesindeki sanatkarlara art arda plak doldurtmaktadır. Aynı yıl, plak teknolojisindeki gelişmelere bağlı olarak Türkiye'de 'taşplak' diye adlandırılan 78 devirli plak üretimine son verilir, Gürciyan

değişime hemen ayak uydurup 45'lik plak yapmaya başlar. Türkiye'de LP üreten ilk kişi olan Mihran Bey o yıllarda bir başka ilke daha imza atar ve stereo plak yapar. Firmanın loko-motif adı yine Zeki Müren'dir.

SON PLAK...

1970 yılına gelindiğinde Mihran Bey ortağı Agop Ürgüplüoğlu'ndan ayrılır. Gürciyan, 14 yıl Türk müziğine hizmet eden Grafson kapandıktan sonra Preston plak fabrikasını kurar ve bütün plak prodüktörlerinin plaklarını basar. Bu arada kendi adına da Evren markasıyla plak yapar. Bu yıllarda Sahibinin Sesi, Columbia ve Odeon şirketleri de kapanmıştır.

1987'ye gelindiğinde Türkiye'de plak devri sona erer. Son plağı da Mihran Gürciyan basar.

Ve 1943 yılından 1987 yılına kadar Türk plak sanayiine ve Türk kültürüne hizmet eden Mihran Gürciyan, Türkiye'deki son plak üreticisi olarak ses ve müzik tarihindeki yerini alır. ■

Plak dünyasının 44 yılı

Mihran Gürciyan'ın Grafson plak şirketine Zeki Müren, 175'i 45 lik, 8'i LP olmak üzere 183 plak doldurdu. Müren'i 108 adet 45'lik ve 4 LP ile Nuri Sesigüzel, 75 adet 45'lik ve 3 LP ile Muzaffer Akgün izledi. Grafson etiketiyle tam 45 sanatçı plak doldurdu. Ayrıca Grafson dönemi dışında Mihran Gürciyan, Sahibinin Sesi, Müren Rekord, Elektrofon ve Evren Plak'ta da tam 75 şarkıcı ile çalıştı.

Türk müzik ve plak dünyasının 44 yılına tanıklık eden Mihran Bey'in çalıştığı saz sanatçılarından bazıları da şunlar: Ahmet Yatman, Aleko Bacanos, Burhanettin Ökte, Cevdet Çağla, Coşun Erdem, Ercüment Batanay, Fahire Fersan, Hakkı Derman, İsmail Şençalar, İzzettin Ökte, Mustafa Kandıralı, Necdet Koyutürk, Nida Tüfekçi, Nubar Tekyay, Orhan Gencebay, Refik Fersan, Sadettin Öktenay, Sadi İşıl, Selahattin Pınar, Şerif İçli, Şükrü Tunar, Yorgo Bacanos, Yusuf Nalkesen.

